

CZERWIEC 2025



„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

DR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet Łódzki

MONITOR ASEAN

CZERWIEC 2025

DIALOG SHANGRI-LA W SINGAPURZE

W Singapurze odbyła się kolejna edycja Dialogu Shangri-La poświęconego kwestiom dotyczącym bezpieczeństwa. W wydarzeniu wziął między innymi udział prezydent Francji oraz wysoka przedstawicielka Unii Europejskiej do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, ale zabrakło ministra obrony Chin. Incydent na spornym obszarze granicznym pomiędzy Tajlandią i Kambodżą z końca maja doprowadził do eskalacji napięć w relacjach dwustronnych, a także kryzysu na wewnętrznej scenie politycznej w Tajlandii. Indonezja jest bliska finalizacji umowy o wolnym handlu z UE. Stany Zjednoczone, Filipiny i Japonia zacieśniają współpracę z zakresu bezpieczeństwa morskiego o czym świadczy druga edycja wspólnych ćwiczeń straży przybrzeżnych, które tym razem odbyły się na wodach w pobliżu Japonii.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

2 czerwca: birmańska junta przedłużyła okres zawieszenia broni. Wojskowy rząd podjął decyzję o przedłużeniu rozejmu, który zakończył się 31 maja bieżącego roku, do 30 czerwca. Zawieszenie broni zostało pierwotnie wprowadzone w związku z trzęsieniem ziemi, w którym zginęło niemal 3800 osób. Zdaniem junty przedłużenie rozejmu ułatwi działania rehabilitacyjne oraz odbudowę obszarów najbardziej zniszczonych w wyniku katastrofy naturalnej. Oprócz tego decyzja ma na celu umożliwienie przeprowadzenia wyborów powszechnych. Niemniej jednak junta podkreśliła, iż nadal będzie odpowiadać na wszelkie ofensywne działania zbrojnych ugrupowań mniejszości etnicznych.

2 czerwca: Filipiny i Japonia zacieśniają współpracę z zakresu bezpieczeństwa. Na marginesie Dialogu Shangri-La w Singapurze doszło do spotkania ministrów obrony Japonii i Filipin, podczas którego obie strony zobowiązały się do wzmocnienia współpracy wojskowej w dobie zwiększonej aktywności militarnej Chin na Morzu Południowochińskim i Wschodniochińskim. Do osiągnięcia tego celu mają zostać wykorzystane dwustronne ramy strategicznego dialogu z udziałem oficerów jednostek operacyjnych, o powołaniu których zdecydowano w lutym bieżącego roku. Siły zbrojne obu państw będą również brały udział w większej liczbie ćwiczeń wojskowych.

2 czerwca: Kambodża zapowiedziała złożenie skargi do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS) w związku ze sporem granicznym z Tajlandią. Premier Hun Manet poinformował o planach złożenia wspólnie z Tajlandią wniosku do MTS w sprawie rozstrzygnięcia sporu granicznego, w którym od 2008 r. zginęło co najmniej 28 osób. Do ostatniego incydentu pomiędzy siłami zbrojnymi obu państw doszło pod koniec maja bieżącego roku, podczas którego zginął jeden kambodżański żołnierz. Oprócz tego ministerstwo spraw zagranicznych Kambodży wysłało list do ambasady Tajlandii w Phnom Penh z wezwaniem do przeprowadzenia natychmiastowego i dokładnego śledztwa w sprawie starcia zbrojnego. Zdaniem rządu Kambodży ostatni incydent stanowił naruszenie suwerenności państwa, aczkolwiek Phnom Penh jest zdeterminowane do rozwiązania sporu pokojowymi i dyplomatycznymi metodami. Obie strony deklarują, że ich żołnierze zostali zaatakowani jako pierwsi. Napięcia są wynikiem francuskiej okupacji Indochin oraz 800 km granicy wytyczonej przez ówczesny rząd Francji.

2 czerwca: Kambodża i Japonia zobowiązały się do pogłębienia współpracy ekonomicznej. Podczas wizyty w Tokio premier Hun Sen spotkał się ze swoim japońskim odpowiednikiem Ishibą Shigeru. Liderzy obu państw ogłosili nowy pakiet współpracy gospodarczej (Cambodia-Japan Economic Co-Creation Package), mający na celu poprawę środowiska biznesowego w Kambodży, stworzenie projektów partnerstwa publiczno-prywatnego i wspieranie rozwoju sieci telekomunikacyjnych wzmocnienie łańcuchów dostaw. Japonia jest jednym z największych i najważniejszych inwestorów oraz partnerów handlowych Kambodży. Wymiana handlowa między państwami osiągnęła w 2024 r. wartość 2,7 mld USD.

2 czerwca: Filipiny i Unia Europejska podjęły decyzję o nawiązaniu dialogu w celu pogłębienia współpracy z zakresu obrony i bezpieczeństwa. Podczas wizyty w Manili wysoka przedstawicielka Unii Europejskiej do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Kaja Kallas spotkała się z ministrem spraw zagranicznych Enrique Manalo, z którym omówiła szczegóły związane z utworzeniem dialogu skupiającego się na zwalczaniu zagrożeń cybernetycznych, zagranicznej ingerencji oraz manipulacji informacjami. Nowy mechanizm ma również stanowić platformę dla UE i Filipin do omawiania kwestii dotyczących bezpieczeństwa morskiego z większą regularnością. Na chwilę obecną nie podano jednak szczegółów dotyczących terminu pierwszego spotkania w ramach nowego dialogu. Kaja Kallas podkreśliła, iż Unia Europejska odrzuca wszelkie jednostronne działania zmierzające do zmiany *status quo* poprzez stosowanie przymusu. Obie strony zadeklarowały zaangażowanie na rzecz pogłębienia współpracy gospodarczej, między innymi poprzez przyspieszenie negocjacji w sprawie umowy o wolnym handlu UE-Filipiny. Negocjacje w tej sprawie zostały wznowione 18 marca 2024 r. i od tego czasu przeprowadzono

dwie rundy negocjacji w październiku ubiegłego roku oraz trzecią w lutym bieżącego roku. Następna tura rozmów w tej sprawie została zaplanowana na trzeci tydzień czerwca 2025 r. w Brukseli. W kontekście zaangażowania Unii Europejskiej w regionie warto zwrócić uwagę na komentarz Kai Kallas do wystąpienia Sekretarza Obrony USA Peta'a Hegsetha podczas Dialogu Shangri-La w Singapurze, gdzie zasugerował, iż UE powinna się skupić na zagwarantowaniu bezpieczeństwa w Europie, żeby Stany Zjednoczone mogły zwiększyć swoje zaangażowanie w stabilizację regionu Indo-Pacyfiku. Wysoka przedstawicielka podkreśliła jednak, że Europa i Azja są blisko ze sobą powiązane o czym świadczy chociażby bezpośrednie zaangażowanie Korei Północnej w wojnę pomiędzy Rosją a Ukrainą, a także pośrednie wsparcie Chin dla Rosja za sprawą transferu sprzętu o podwójnym zastosowaniu.

3 czerwca: mimo zapowiedzi rekonstrukcji rządu na Filipinach większość ministrów zachowało swoje stanowiska. Po rozczarowujących wynikach wyborów uzupełniających na Filipinach prezydent Ferdinand Marcos Jr wezwał członków swojego gabinetu do złożenia rezygnacji w celu głębokiej rekonstrukcji rządu. Niemniej jednak ostatecznie prezydent Filipin zdecydował się utrzymać kilku kluczowych urzędników, między innymi ministrów do spraw obrony, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych, rolnictwa, edukacji, pracy, zdrowia i opieki społecznej. Oprócz tego Enrique Manalo pozostanie ministrem spraw zagranicznych, dopóki Kongres nie potwierdzi jego nominacji na stałego przedstawiciela Filipin przy ONZ.

4 czerwca: Wietnam zniósł politykę dwóch dzieci. W związku ze spadającą liczbą urodzeń dzieci, wietnamski rząd podjął decyzję o wycofaniu się z ograniczenia wprowadzonego w 1988 r. zezwalającego rodzinom na posiadania nie więcej niż dwójki dzieci. W okresie wprowadzenia tego ograniczenia współczynnik urodzeń wynosił ponad czwórkę dzieci na jedną kobietę. W ubiegłym roku współczynnik wynosił 1,91 dziecka na jedną kobietę. W 2024 r. ministerstwo zdrowia zaproponowało nowelizację prawa, aby umożliwić każdej parze i samotnemu rodzicowi decydowanie o liczbie dzieci i odstępie między narodzinami.

4 czerwca: jeden z filipińskich senatorów przygotował rezolucję oddalającą sprawę impeachmentu przeciwko wiceprezydent. Senator Ronald dela Rosa, były komendant policji odpowiedzialny za realizację wojny przeciwko przestępczości narkotykowej i bliski sojusznik rodziny Duterte, przygotował rezolucję, mającą na celu oddalenie procedury impeachmentu przeciwko wiceprezydent Sarze Duterte.

5 czerwca: Wietnam i Kambodża zobowiązały się do zacieśnienia współpracy obronnej oraz finalizacji negocjacji dotyczących terenów granicznych. Wiceminister obrony Wietnamu złożył wizytę w Kambodży, gdzie

spotkał się z ministrem obrony Vong Pisenem, premierem Hun Manetem oraz przewodniczącym Senatu Hun Senem. Przedstawiciele obu państw omówili zacieśnienie współpracy z zakresu bezpieczeństwa, a także sfinalizowanie demarkacji pozostałych 16% wspólnej granicy.

5 czerwca: Tajlandia wezwała Kambodżę do konstruktywnego dialogu w sprawie napięć granicznych. Rząd Tajlandii zaapelował, aby Kambodża zaangażowała się w rozmowy w sprawie ostatniego incydentu granicznego w ramach istniejących mechanizmów dwustronnych, podkreślając jednocześnie, że Bangkok nie uznaje jurysdykcji Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, który w 1962 r. orzekł w sprawie sporu o świątynię Preah Vihear na korzyść Kambodży. Warto również zaznaczyć, że siły zbrojne Tajlandii wydały oświadczenie, w którym poinformowano o gotowości rozpoczęcia operacji na wysokim szczeblu w sprawie wszelkich naruszeń suwerenności terytorialnej kraju. Oświadczenie jest odpowiedzią na dane wywiadowcze, potwierdzające zwiększenie gotowości militarnej Kambodży w rejonie spornego obszaru przygranicznego między państwami. Ponadto premier Paetongtarn Shinawatra zorganizowała spotkanie Rady Bezpieczeństwa Narodowego, poświęcone rosnącym napięciom wokół sporu granicznego. Podczas spotkania wojsko potwierdziło swoją pełną gotowość na wypadek każdego scenariusza, ale podkreślono konieczność dążenia do rozwiązania sporu pokojowymi metodami.

5 czerwca: Filipiny zamówiły od południowokoreańskiej firmy 12 myśliwców FA-50 o wartości 700 mln USD. Ministerstwo obrony Filipin podpisało umowę z firmą Korea Aerospace Industries o wartości 700 mln USD na zakup 12 samolotów FA-50 wyposażonych w zaawansowany system radarowy AESA, możliwości tankowania w powietrzu, a także systemy uzbrojenia. Umowa obejmuje również kompleksowe wsparcie logistyczne. Analogiczna umowa na 12 samolotów FA-50 została zawarta w 2014 r. i zrealizowana w 2017 r.

7 czerwca: Tajlandia zwiększyła liczbę swoich wojsk na granicy z Kambodżą. Minister obrony i wicepremier Tajlandii Phumtham Wechayachai poinformował, że na spotkaniu z piątego czerwca Kambodża odrzuciła wszystkie propozycje, które mogłyby doprowadzić do deeskalacji napięć w relacjach dwustronnych. Ponadto minister potwierdził zwiększenie militarnej obecności na granicy z Kambodżą w odpowiedzi na zwiększoną aktywność kambodżańskich sił zbrojnych w pobliżu spornych obszarów. Tajska armia zamierza również przejąć kontrolę nad wszystkimi punktami granicznymi z Kambodżą, ponieważ odnotowano wzrost przypadków nielegalnego wtargnięcia kambodżańskich żołnierzy i cywili na terytorium Tajlandii. Na chwilę obecną wszystkie punkty kontrolne pozostają otwarte, ale nie jest wykluczone, że wkrótce zostaną wprowadzone restrykcje. Z kolei rzecznik tajskiego ministerstwa spraw

zagranicznych potwierdził zaangażowanie rządu w Bangkoku w prowadzenie dwustronnego dialogu na rzecz utrzymania stabilności relacji bilateralnych.

7 czerwca: Indonezja planuje finalizację negocjacji z Unią Europejską w sprawie umowy o wolnym handlu do końca czerwca bieżącego roku.

Główny minister gospodarki Indonezji Airlangga Hartarto poinformował o planach zakończenia trwających od dziewięciu lat negocjacji w sprawie umowy o wolnym handlu z Unią Europejską do końca czerwca. Według wstępnych informacji Indonezja otrzyma zerowe cła na 80% swoich produktów eksportowych do UE i zniesienie barier pozataryfowych. Obniżenie taryf celnych obejmie takie produkty jak obuwie, odzież, olej palmowy, owoce morza. Unia Europejska jest piątym co do wielkości partnerem handlowym Indonezji, a łączna wartość handlu dwustronnego wyniosła w ubiegłym roku 27,3 mld USD. Zgodnie z prognozami w ciągu pierwszych 3-4 lat obowiązywania umowy eksport Indonezji do UE może wzrosnąć o 50%. Na chwilę obecną Unia Europejska posiada umowy o wolnym handlu z Singapurem i Wietnamem. Z kolei w trakcie negocjacji są umowy z Tajlandią, Filipinami i Malesją.

8 czerwca: Tajlandia i Kambodża zgodziły się na wycofanie sił zbrojnych na pozycje sprzed incydentu granicznego z końca maja bieżącego roku.

Ministerstwo obrony Kambodży poinformowało o wypracowaniu porozumienia z Tajlandią w sprawie deeskalacji napięć w regionie przygranicznym, polegającym na wycofaniu się żołnierzy ze spornych obszarów. Obie strony dążą do rozwiązania sporu w ramach spotkania wspólnego komitetu granicznego zaplanowanego na 14 czerwca. Niemniej jednak ministerstwo spraw zagranicznych Kambodży nadal oczekuje kompleksowego i trwałego rozwiązania sporu o granicę za pośrednictwem Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, co nie jest akceptowane przez rząd w Bangkoku. Tymczasem Tajlandia wprowadziła ograniczenia na 10 przejściach granicznych z Kambodżą, powołując się na obawy dotyczące bezpieczeństwa. Punkty kontrolne, w tym najbardziej ruchliwy we wschodniej prowincji Tajlandii Sa Kaeo, skróciły godziny pracy o połowę.

9 czerwca: prezydent Polski złożył trzydniową wizytę w Malesji. Prezydent Andrzej Duda spotkał się w Kuala Lumpur z premierem Anwarem Ibrahimem, z którym omówił zacieśnienie współpracy dwustronnej w obszarach związanych z obronnością, turystyką, edukacją, żywnością, handlem, inwestycjami, technologiami cyfrowymi i odnawialnymi źródłami energii. Warto zaznaczyć, że była to pierwsza wizyta polskiego prezydenta w Malesji od 1999 r. Oprócz spotkania z premierem, Andrzej Duda odwiedził bazę wojskową Port Dickson, gdzie została przedstawiona oferta polskiego sprzętu wojskowego. Prezydent Polski wygłosił również przemówienie w Instytucie Azja-Europa na Uniwersytecie Malaya. Malesja wyraziła szczególne zainteresowanie polskimi czołgami oraz

systemami elektronicznymi Grupy WB. Według informacji sprzed wizyty Malezja jest zainteresowana modernizacją polskich czołgów PT-91M zakupionych w 2003 r., które zostały dostarczone w latach 2007-2009. W 2024 r. Polska była ósmym największym partnerem handlowym spośród państw Unii Europejskiej. Natomiast wymiana handlowa wzrosła o 19,5% w porównaniu do danych z 2023 r. Główne towary importowane przez Polskę to elektronika, wyroby gumowe i maszyny, natomiast kluczową pozycję w eksporcie zajmują maszyny, urządzenia i części, elektronika oraz sprzęt transportowy.

10 czerwca: sprawa impeachmentu wiceprezydent Filipin została skierowana przez Senat z powrotem do Izby Reprezentantów. Większość senatorów zagłosowała stosunkiem głosów 18-5 za przyjęciem wniosku o skierowanie sprawy impeachmentu wiceprezydent Sary Duterte do Izby Reprezentantów w celu wyjaśnienia zgodności z konstytucją. Jeżeli wszelkie wątpliwości zostaną wyjaśnione, wtedy Senat będzie gotowy do rozpatrzenia sprawy. Decyzja o impeachmentie wiceprezydent będzie miała kluczowy wpływ na politykę wewnętrzną na Filipinach, ponieważ skazanie będzie się wiązało z zakazem prowadzenia działalności politycznej, co wykluczę Sarę Duterte z udziału w wyborach prezydenckich w 2028 r.

11 czerwca: Indonezja wycofała licencje czterem firmom wydobywającym nikiel. Minister do spraw energii i zasobów mineralnych Bahlil Lahadalia poinformował, że po spotkaniu z prezydentem Prabowo Subianto podjął decyzję o cofnięciu licencji dla czterech firm, które prowadziły prace eksploracyjne na małych wyspach w obrębie Raja Ampat w związku z podejrzeniem wycinki lasów i niszczenia środowiska naturalnego. Cztery firmy, których licencje zostały cofnięte, to PT Anugerah Surya Pratama, PT Kawei Sejahtera Mining, PT Mulia Raymond Perkasa i PT Nurham. Zgodnie z prawem z 2014 r. regulującym zarządzanie obszarami przybrzeżnymi i małymi wyspami zabroniona jest działalność górnicza na wyspach o powierzchni do 2000 km², czyli takich jak te w Raja Ampat. Jednak firmy, które spełniają surowe wymagania, w tym są w stanie dać silne zapewnienie, że nie ich działalność nie wpłynie na ekosystem i obszary chronione, mogą otrzymać licencje na prowadzenie działalności górniczej. Eksperci oraz przedstawiciele organizacji zajmujący się ochroną środowiska wnioskuje o całkowity zakaz prowadzenia działalności górniczej na obszarze Raja Ampat, wpisanego na listę UNESCO Global Geopark.

11 czerwca: Izba Reprezentantów potwierdziła zgodność impeachmentu wiceprezydent Filipin z Konstytucją. Prokuratorzy Izby Reprezentantów podjęli decyzję o zgodności procedury impeachmentu wobec Sary Duterte z Konstytucją. Jednocześnie zapowiedziano przedstawienie wyjaśnień od Senatu w sprawie odesłania skargi z powrotem do Izby Reprezentantów. W sprawie impeachmentu przeciwko urzędującej wiceprezydent złożono łącznie trzy

wnioski. Zgodnie z konstytucją nie można wielokrotnie poddawać jednej osoby procedurze impeachmentu w jednym roku. Izba Reprezentantów podkreśliła jednak, że zarzuty z trzech wniosków zostaną złożone w formie jednego wniosku. Wszystko wskazuje na to, że senatorowie próbują opóźnić proces impeachmentu w obawie przed potencjalnymi skutkami politycznymi kolejnych decyzji w tej sprawie. Sara Duterte cieszy się bardzo dużym poparciem społecznym na Filipinach, dlatego głosowanie za impeachmentem może w przyszłości skutkować gorszymi wynikami w wyborach.

12 czerwca: prezydent Polski złożył wizytę w Singapurze. Podczas dwudniowego pobytu Andrzej Duda spotkał się ze swoim singapurskim odpowiednikiem Tharmanem Shanmugaratnamem, z którym omówił rozwój współpracy w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego, obronności, nowych technologii oraz gospodarki. Prezydent Polski złożył również wizytę w siedzibie firmy ST Engineering, działającej na rynku technologii obronnych, z którą mogą współpracować Polska Grupa Zbrojeniowa i WB Electronics.

12 czerwca: Wietnam zatwierdził plan zmniejszenia administracji państwowej. Zgromadzenie Narodowe Wietnamu zatwierdziło plan połączenia prowincji i miast, likwidując prawie 80 tys. miejsc pracy w administracji państwowej, w ramach reformy struktury administracyjnej kraju. Dotychczasowa liczba 63 administracji prowincjonalnych i miejskich zostanie ograniczona do 34. Jest to kolejny element reformy, w ramach której w lutym bieżącego roku zredukowano liczbę ministerstw i agencji rządowych z 30 do 22, co spowodowało likwidację 23 tys. miejsc pracy.

12 czerwca: Indonezja podpisała protokół ustaleń w sprawie zakupu tureckich myśliwców. Indonezyjskie ministerstwo obrony podpisało porozumienie w sprawie współpracy przy zakupie myśliwców KAAN piątej generacji produkowanych przez Turkish Aerospace Industries. Prace nad samolotem KAAN rozpoczęły się w czerwcu 2019 r., a produkcja pierwszego prototypu zakończyła się w styczniu 2023 r.

13 czerwca: Wietnam został przyjęty jako kraj partnerski BRICS. Sprawująca przewodnictwo w BRICS Brazylia poinformowała o formalnym przyjęciu Wietnamu jako kraju partnerskiego. W grupie państw partnerskich znajdują się również Białoruś, Boliwia, Kazachstan, Kuba, Malezja, Nigeria, Tajlandia, Uganda i Uzbekistan.

13 czerwca: Indonezja i Singapur zacieśniają współpracę z zakresu zielonej energii. Podczas wizyty w Dżakarcie minister ds. energii, nauki i technologii Singapuru dr Tan See Leng spotkał się z indonezyjskim ministrem ds. energii i zasobów mineralnych dr. Bahlilem Lahadalią. Przedstawiciele obu państw zawarły trzy porozumienia dotyczące współpracy z zakresu czystej energii i

zrównoważonego rozwoju. Umowy dotyczą transgranicznego handlu energią elektryczną, składowania dwutlenku węgla, a także rozwoju zrównoważonych stref przemysłowych w regionach Bintan, Batam i Karimun.

13 czerwca: Kambodża utrzymuje siły zbrojne w pełnej gotowości i zakazała transmisji tajskich seriali telewizyjnych. Napięcia wokół sporu granicznego przyczyniły się do kolejnych decyzji rządu w Kambodży. Nakazano między innymi pozostanie w pełnej gotowości bojowej kambodżańskim siłom zbrojnym. Oprócz tego wprowadzono zakaz transmisji tajskich seriali oraz odcięto połączenia internetowe biegnące przez terytorium Tajlandii co doprowadziło do zmniejszenia szybkości Internetu. Dodatkowo przewodniczący Senatu Hun Sen wezwał rząd do wstrzymania importu tajskich produktów, jeżeli rząd w Bangkoku nie zniesie ograniczeń nałożonych na przejścia graniczne między państwami. Były premier zaapelował także do władz prowincji sąsiadujących z Tajlandią, aby były przygotowane na konieczność ewakuacji mieszkańców.

13 czerwca: były prezydent Filipin zwrócił się do Międzynarodowego Trybunału Karnego z wnioskiem o tymczasowe zwolnienie z aresztu. Trzy miesiące po aresztowaniu za domniemane zbrodnie przeciwko ludzkości w ramach kontrowersyjnej wojny z narkotykami wdrożonej na Filipinach, Rodrigo Duterte złożył wniosek z prośbą o tymczasowe zwolnienie. We wniosku podkreślono, że 80-letni Duterte nie będzie zamierzał uciekać, a także wskazano kraj, który wyraził gotowość do jego przyjęcia na okres tymczasowego zwolnienia.

14 czerwca: Filipiny przeprowadziły wspólnie z Japonią ćwiczenia z zakresu zwalczania okrętów podwodnych i desantu międzypokładowego na Morzu Południowochińskim. Filipińska marynarka wojenna i japońskie siły samoobrony zrealizowały wspólne ćwiczenia w ramach wielostronnej współpracy morskiej (Multilateral Maritime Cooperative Activity, MCA) z udziałem statków BRP Miguel Malvar oraz JS Takanami na wodach wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin na Morzu Południowochińskim. Ćwiczenia były obserwowane przez co najmniej jeden okręt chińskiej marynarki wojennej o numerze dziobowym 659.

15 czerwca: Kambodża zwróciła się do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS) w sprawie rozwiązania sporu granicznego z Tajlandią. Premier Hun Manet poinformował za pośrednictwem mediów społecznościowych o złożeniu wniosku do MTS w sprawie sporu granicznego z Tajlandią. O podjęciu takiej decyzji przesądziły wyniki 6. posiedzenia komitetu granicznego (Thailand - Cambodia Joint Boundary Commission) przeprowadzonego 14 czerwca w Phnom Penh, podczas którego nie osiągnięte rozstrzygnięcia sporu, a jedynie podtrzymano deklaracje o zaangażowaniu w deeskalację napięć i kontynuację dialogu. Kambodża zaproponowała tajskiej

delegacji wspólne zgłoszenie czterech spornych obszarów do MTS w celu rozstrzygnięcia przynależności, ale rząd w Bangkoku odrzucił propozycję, ponieważ nadal nie uznaje jurysdykcji MTS. Dlatego władze Kambodży zdecydowały się na rozpoczęcie niezależnego postępowania prawnego w MTS. Kolejne spotkanie dwustronnego komitetu granicznego odbędzie się we wrześniu bieżącego roku w Tajlandii. MTS dwukrotnie orzekał na korzyść Kambodży. W 1962 podjął decyzję o przynależności hinduskiej świątyni Preah Vihear z XI wieku do Kambodży, a w 2013 r. podobną decyzję wydał w sprawie ziem wokół świątyni. Mimo tego, że oba państwa deklarują chęć pokojowego rozwiązania sporu, Bangkok zagroził możliwością zamknięcia granicy między państwami oraz odcięcia dostaw prądu. Z kolei Phnom Penh rozważyła zamrożenie opłat za dostawy energii elektrycznej i Internetu, a także wstrzymanie importu tajskich produktów.

16 czerwca: Kambodża grozi Tajlandii wprowadzeniem zakazu importu owoców i warzyw. Przewodniczący Senatu Hun Sen wezwał rząd w Bangkoku do wycofania wszystkich restrykcji wprowadzonych w ostatnich dniach na przejściach granicznych pomiędzy państwami. Restrykcje obejmują skrócone godziny działania przejść oraz bardziej rygorystyczne kontrole. Były premier zagroził, że jeżeli Tajlandia nie podporządkuje się w ciągu 24 godzin, wtedy Kambodża wstrzyma import owoców i warzyw. Premier Tajlandii Paetongtarn Shinawatra stwierdziła, że jej rząd nie będzie ulegał groźbom. Ponadto zaznaczyła, iż „nieoficjalna” komunikacja stosowana przez Hun Sena może jedynie zaszkodzić dyplomatycznym wysiłkom obu stron.

19 czerwca: prezydent Indonezji złożył wizytę w Rosji. W ramach swojej pierwszej wizyty w Federacji Rosyjskiej jako urzędujący prezydent Indonezji, Prabowo Subianto odbył spotkanie z prezydentem Władimirem Putinem w Petersburgu, przy okazji Międzynarodowego Forum Ekonomicznego. Należy przy tym podkreślić, że rozwój stosunków z Rosją stanowi istotny element polityki zagranicznej Prabowo Subianto od dłuższego czasu. W latach 2019–2024, pełniąc funkcję ministra obrony, polityk ten odwiedził Rosję pięciokrotnie. Podczas obecnej wizyty przywódcy obu państw podpisali deklarację o strategicznym partnerstwie oraz przeprowadzili rozmowy dotyczące intensyfikacji współpracy w dziedzinach bezpieczeństwa, handlu i energetyki jądrowej. W tym kontekście warto odnotować, iż Indonezja planuje uruchomienie swojej pierwszej elektrowni jądrowej o mocy 500 MW do 2032 roku. Obecnie rozpatrywane są oferty złożone przez rosyjską spółkę Rosatom, chińską CNNC oraz amerykańską firmę NuScale, specjalizującą się w technologii małych reaktorów modułowych. Ponadto, w ramach zacieśniania relacji gospodarczych, omawiano możliwość zawarcia przez Indonezję umowy o wolnym handlu z Eurazjatycką Unią Gospodarczą, kierowaną przez Rosję. W zakresie współpracy wojskowej szczególne znaczenie miały pierwsze wspólne

ćwiczenia sił zbrojnych obu państw, które odbyły się w listopadzie ubiegłego roku na Morzu Jawajskim.

19 czerwca: publikacja rozmowy premier Tajlandii z byłym premierem Kambodży doprowadziła do eskalacji napięć między państwami. Były premier Kambodży, a obecnie przewodniczący Senatu, Hun Sen nagrał prywatną rozmowę telefoniczną z premier Tajlandii Paetongtarn Shinawatrą, a następnie udostępnił ją 80 politykom w Kambodży. 9-minutowy fragment rozmowy został upubliczniony, co doprowadziło do eskalacji napięć w stosunkach między państwami. Zdaniem Hun Sena za wyciek jest odpowiedzialny jeden z polityków, który otrzymał nagranie. Niemniej jednak opublikował następnie całość 17-minutowej rozmowy na swoim profilu na platformie społecznościowej Facebook. Na nagraniu premier Shinawatra obwiniła wojsko Tajlandii za eskalację napięć na granicy z Kambodżą, co osłabiło pozycję premier i jej rządu w kraju. Paetongtarn Shinawatra stwierdziła, że sposób w jaki rozmawiała z Hun Senem był taktyką negocjacyjną, mającą na celu deeskalację napięć między państwami. Ponadto ostro skrytykowała byłego premiera Kambodży za opublikowanie rozmowy przeprowadzonej 15 czerwca, co świadczy jej zdaniem o tym, że zależy mu jedynie na zwiększeniu własnej popularności w kraju, kosztem relacji z Tajlandią. Główna partia opozycyjna w Tajlandii – Partia Ludowa – stwierdziła, iż Paetongtarn Shinawatra straciła zaufanie społeczeństwa, ponieważ przedstawiła w rozmowie tajske wojsko jako wspólnego wroga dla rządu w Kambodży i Tajlandii. Z kolei lider opozycji Natthaphong Ruengpanyawut wezwał premier do rozwiązania parlamentu. Zawirowania na wewnętrznej scenie politycznej Tajlandii wywołane nagraniem doprowadziły do zaniepokojenia zagranicznych inwestorów, którzy masowo sprzedali tajske akcje o łącznej wartości 2,3 mld USD.

19 czerwca: druga co do wielkości partia polityczna w ramach rządzącej koalicji w Tajlandii wycofała się z rządu. Partia Bhumjaithai podjęła decyzję o wyjściu z rządzącej koalicji z powodu wpływu na kraj upublicznionej rozmowy telefonicznej premier Paetongtarn Shinawatry z Hun Senem. Partia posiada 69 miejsc w Izbie Reprezentantów, a co za tym idzie rządząca koalicja dysponuje minimalną większością w tej izbie.

19 czerwca: Malezja objęła rosyjską platformę społecznościową tymczasowym zakazem funkcjonowania. Malezyjska Komisja ds. Komunikacji i Multimediów poinformowała, że wystąpiła o nakaz sądowy przeciwko Telegramowi po wykryciu poważnych zaniedbań z zakresu publikowanych treści. Sąd przychylił się do wniosku i wydał tymczasowe nakazy wstrzymania działalności dwóch kanałów na platformie: Edisi Siasat oraz Edisi Khas, na których publikowano treści mogące podważyć zaufanie publiczne do instytucji państwowych.

19 czerwca: premier Tajlandii przeprosiła za swoje słowa podczas rozmowy z byłym premierem Kambodży. Paetongtarn Shinawatra w otoczeniu dowódców wojskowych oraz przedstawicieli swojej partii politycznej Pheu Thai publicznie przeprosiła za swoje słowa z rozmowy telefonicznej z Hun Senem. W trakcie rozmowy nazwała Hun Sena „wujkiem”, a także uznała dowódcę tajskiej armii na północnym-wschodzie kraju swoim przeciwnikiem, co wywołało oburzenie społeczeństwa w Tajlandii i przyczyniło się do wyjścia konserwatywnej partii Bhumjaithai z rządzącej koalicji. Nie jest wykluczone, że kolejne partie zdecydują się na opuszczenie koalicji, co wiązałoby się z końcem rządu po zaledwie 10 miesiącach funkcjonowania i koniecznością przeprowadzenia przedterminowych wyborów. Dowódca sił zbrojnych Pana Claewplodtook wydał oświadczenie, w którym podkreślił, że priorytetowe znaczenie ma teraz zjednoczenie kraju w celu obrony suwerenności państwa.

19 czerwca: Tajlandia wezwała ambasadora Kambodży w sprawie wycieku nagrania rozmowy pomiędzy Paetongtarn Shinawatrą a Hun Senem. Rzecznik ministerstwa spraw zagranicznych Nikorndej Balankura poinformował o wezwaniu ambasadora Kambodży w Bangkoku, któremu wręczono list protestacyjny w sprawie upublicznienia rozmowy telefonicznej z 15 czerwca. W liście uznano działania strony kambodżańskiej za całkowicie niedopuszczalne i łamiące zasady etykiety dyplomatycznej. Ponadto zwrócono uwagę na poważne naruszenie zaufania oraz podważenie relacji między państwami.

20 czerwca: premier Tajlandii spotkała się z dowódcą wojskowym, którego skrytykowała podczas rozmowy z Hun Senem. Paetongtarn Shinawatra odwiedziła wojska w północno-wschodniej Tajlandii, aby doprowadzić do normalizacji relacji z generałem porucznikiem Boonsinem Padklangiem, którego określiła jako swojego „przeciwnika” w trakcie rozmowy z byłym premierem Kambodży. Boonsin Padklang dowodzi siłami zbrojnymi odpowiedzialnymi za zabezpieczenie spornego obszaru granicznego z Kambodżą, gdzie doszło do incydentu pod koniec maja bieżącego roku. Po spotkaniu premier Shinawatra stwierdziła, że rozmowa z dowódcą zakończyła się sukcesem i wszystkie kwestie zostały wyjaśnione. Przetrawanie obecnego rządu nadal jest niepewne. Choć Partia Demokratyczna (Democrat Party) zapewniła, że pozostanie w koalicji to istnieje ryzyko, iż Partia Zjednoczonego Narodu Tajskiego (United Thai Nation Party, UTM), która posiada 36 miejsc w Izbie Reprezentantów, zdecyduje się na wyjście z rządu. Ponadto w Bangkoku organizowane są protesty wzywające Paetongtarn Shinawatrę do ustąpienia ze stanowiska.

22 czerwca: premier Tajlandii zapewniła o poparciu ze strony wszystkich ugrupowań politycznych znajdujących się w koalicji. Paetongtarn Shinawatra spotkała się z przedstawicielami wszystkich partii politycznych znajdujących się w rządzącej koalicji. Po spotkaniu poinformowała za

pośrednictwem mediów społecznościowych, że posiada pełne poparcie ze strony koalicyjnych ugrupowań. Wezwała jednocześnie społeczeństwo do zjednoczenia się i zapowiedziała realizację polityki zorientowanej na rozwiązywaniu problemów zwykłych ludzi.

22 czerwca: Kambodża wstrzymała import paliwa i gazu z Tajlandii. Premier Hun Manet poinformował za pośrednictwem platformy Facebook o całkowitym wstrzymaniu importu paliwa oraz gazu z Tajlandii. Zapewnił jednocześnie, że krajowe zapotrzebowanie zostanie zaspokojone z innych źródeł. Oprócz tego ministerstwo spraw zagranicznych Kambodży wydało komunikat dla obywateli, aby nie podróżowali do Tajlandii, chyba że jest to konieczne. Z kolei tajski departament do spraw konsularnych wezwał obywateli Tajlandii przebywających w Kambodży, żeby unikali miejsc, w których organizowane są protesty związane z napięciami między państwami.

23 czerwca: Tajlandia wprowadza środki mające na celu sparaliżowanie funkcjonowania transnarodowych syndykatów przestępczych w Kambodży. Premier Paetongtarn Shinawatra zapowiedziała ograniczenie ruchu na przejściach granicznych w siedmiu prowincjach sąsiadujących z Kambodżą, a także wstrzymanie eksportu towarów (m.in. paliwa), które są niezbędne do działania organizacji przestępczych w Kambodży. Premier Tajlandii rozpoczęła tym samym bardziej stanowczą politykę wobec Kambodży w ramach sporu granicznego.

24 czerwca: Tajlandia zamknęła przejścia graniczne z Kambodżą. Tajskie wojsko zatrzymało niemal cały ruch graniczny w siedmiu prowincjach sąsiadujących z Kambodżą. Przekroczenie granicy jest możliwe tylko dla studentów oraz osób potrzebujących pomocy medycznej.

24 czerwca: tajska partia Bhumjaithai zapowiedziała złożenie wniosku o wotum nieufności wobec premier i jej rządu. Partia Bhumjaithai opuściła rządzącą koalicję w Tajlandii po tym jak wyciekło nagranie rozmowy pomiędzy premier Paetongtarn Shinawatrą a Hun Senem na temat sporu granicznego między państwami. Rzecznik partii Boontida Somchai zapowiedział złożenie wniosku o wotum nieufności wobec premier, a także wezwał inne ugrupowania opozycyjne do poparcia tej decyzji. Bhumjaithai posiada 69 miejsc w Izbie Reprezentantów, a co za tym idzie politycy tego ugrupowania będą musieli przekonać co najmniej 30 członków izby, aby na obradach na początku lipca przyjąć wniosek. Sekretarz generalny partii Pheu Thai, będącej głównym ugrupowaniem rządzącej koalicji, jest przekonany, że wniosek nie przejdzie, ponieważ koalicja posiada stabilną większość w parlamencie.

24 czerwca: agencja antykorupcyjna Tajlandii rozpatrzy wniosek dotyczący premier Paetongtarn Shinawatry. Przewodniczący Senatu Mongkol Surasajja

złożył petycję w sprawie wszczęcia przez Narodową Komisję Antykorupcyjną dochodzenia wobec premier Tajlandii w kontekście jej rozmowy z Hun Senem. W postępowania ma być zbadane, czy Paetongtarn Shinawatra dopuściła się korupcji, umyślnie złamała prawo lub konstytucję, a także czy naruszyła normy etyczne. Dodatkowo na początku lipca Trybunał Konstytucyjny ma rozstrzygnąć czy Paetongtarn Shinawatra powinna zostać usunięta ze stanowiska za naruszenie etyki. Premier Shinawatra zapowiedziała pełną współpracę we wszystkich postępowaniach. Podkreśliła, że upubliczniona rozmowa miała charakter prywatny, a jej treść jest dowodem na to, iż nie przyjęła żadnych korzyści majątkowych.

25 czerwca: Wietnam zapowiedział zniesienie kary śmierci w przypadku ośmiu rodzajów przestępstw. Zgromadzenie Narodowe Wietnamu zatwierdziło ratyfikację nowelizacji Kodeksu Karnego, polegającej na zniesieniu kary śmierci w przypadku takich przestępstw jak defraudacja, działania zmierzające do obalenia rządu, niszczenie mienia państwowego, produkcja fałszywych leków, stwarzanie zagrożenia dla pokoju i stabilności, wywoływanie wojen inwazyjnych, szpiegostwo i posiadanie narkotyków. Maksymalnym wymiarem kary w przypadku wyżej wymienionych przestępstw będzie dożywotnie pozbawienie wolności. Nowe przepisy będą obowiązywać od lipca bieżącego roku, dlatego wszystkie osoby skazane na karę śmierci za którekolwiek z ośmiu przestępstw, ale których wyrok nie został wykonany przed pierwszym lipca 2025 r., będą automatycznie objęte karą dożywotniego pozbawienia wolności. Wśród takich osób znajdzie się między innymi Truong My Lan, przewodnicząca firmy deweloperskiej Van Thinh Phat Holdings Group, która została skazana na karę śmierci w ubiegłym roku za defraudację. Wciąż jednak kara śmierci będzie obowiązywała w Wietnamie w przypadku dziesięciu innych przestępstw, takich jak: morderstwo, zdrada stanu, terroryzm, wykorzystywanie seksualne dzieci, handel narkotykami.

25 czerwca: Tajlandia zamierza opóźnić wprowadzenie ustawy legalizującej funkcjonowanie kasyn w kraju. Kontrowersyjna ustawa o tzw. „kompleksach rozrywkowych” miała być jedną z pierwszych ustaw procedowanych przez Izbę Reprezentantów na wznowionych obradach na początku lipca. Niemniej jednak rząd Paetongtarn Shinawatry poinformował o opóźnieniu prac nad projektem w związku z silnym sprzeciwem ze strony grup religijnych, aktywistów antyhazardowych i niektórych partii politycznych. Bez wątplenia na zmianę planów w sprawie tej ustawy miał również wpływ kryzys w rządzącej koalicji, po tym jak partia Bhumjaithai wyszła z rządu w odpowiedzi na wyciek nagrania prywatnej rozmowy premier Tajlandii z Hun Senem na temat kryzysu granicznego z Kambodżą. Politycy z Bhumjaithai zapowiedzieli swój sprzeciw wobec legalizacji działalności kasyn w kraju. Wszystko wskazuje na to, że procedowanie ustawy budżetowej na przyszły rok zostanie przeniesione z

października na sierpień bieżącego roku. Wyjście partii Bhumjaithai z koalicji, która popierała legalizację marihuan w 2022 r., przyczyniło się jednak do ponownego uznania marihuany za narkotyk, a co za tym idzie jej sprzedaż jest dozwolona tylko w przypadku posiadania recepty.

26 czerwca: birmańska junta kolejny raz zapowiedziała przeprowadzenie wyborów w kraju. Podczas konferencji prasowej w Naypyidaw, generał Min Aung Hlaing poinformował o planach przeprowadzenia wyborów powszechnych w grudniu bieżącego roku i w styczniu 2026 r. Nie jest do końca jasne, czy junta planuje realizację wyborów w dwóch etapach, czy okres dwóch miesięcy obejmuje okres kampanii wyborczej. Na przestrzeni kilku ostatnich miesięcy junta straciła kontrolę nad ogromnymi częściami kraju w wyniku porażek z prodemokratycznymi partyzantami oraz organizacjami zbrojnymi mniejszości etnicznych. W ramach przeprowadzonego przez wojskowy rząd spisu ludności w 2024 r. nie udało się pozyskać danych 19 mln z 51 mln obywateli, co jest dowodem na ograniczone możliwości organizacyjne birmańskiej junty.

26 czerwca: premier Tajlandii oraz przewodniczący Senatu Kambodży odwiedzili sporne obszary przygraniczne między państwami. Paetongtarn Shinawatra złożyła wizytę w przygranicznym mieście Aranyaprathet w prowincji Sa Kaeo, naprzeciwko kambodżańskiego Poipet. Oficjalnym celem podróży premier Tajlandii miała być kontrola trwających działań rządu zorientowanych na przeciwdziałaniu transnarodowej przestępczości z Kambodży, a także ocena skutków wprowadzonych na przejściach granicznych restrykcji. Organizacja Amnesty International oskarżył Kambodżę o umyślne ignorowanie aktywności zorganizowanych grup zajmujących się cyberprzestępczością i handlem ludźmi. W swoim raporcie zidentyfikowała łącznie 53 ośrodki zajmujące się oszustwami i przemytem ludzi. Bez wątplenia wizyta miała również na celu poprawę wizerunku premier w kraju po ostatnich kontrowersjach związanych z ujawnieniem jej prywatnej rozmowy z Hun Senem. Z kolei były premier Kambodży odwiedził wojska i urzędników w prowincji Oddar Meanchey, położonej naprzeciwko tajskiej prowincji Surin. Działania obu stron świadczą o pielęgnowaniu nacjonalistycznych nastrojów w państwach, co może tylko utrudnić deeskalację napięć w relacjach dwustronnych.

27 czerwca: premier Malezji złożył wizytę w Indonezji. Podczas swojego pobytu w Dżakarcie Anwar Ibrahim spotkał się z prezydentem Prabowo Subianto, z którym omówił sytuację na Bliskim Wschodzie, a także wspólnie zaapelowali o pokojowe i trwałe rozwiązanie konfliktu izraelsko-palestyńskiego. Ponadto premier Ibrahim potępił atak Izraela na Iran. Liderzy obu państw poruszyli również temat sytuacji wewnętrznej w Birmie. Premier Malezji poprosił o wsparcie ze strony indonezyjskiego wywiadu i sił zbrojnych w negocjacjach z birmańską juntą w celu deeskalacji napięć. Warto zaznaczyć, że obie strony

zobowiązały się do wspólnego rozwoju regionu Ambalat na Morzu Celebes, pomimo trwającego sporu o granicę morską w tym obszarze. Malezja i Indonezja utrzymują nakładające się roszczenia do obszaru Ambalat o powierzchni 15 tys. km² od 1969 r., a obszar ten uważa się za bogaty w złoża ropy naftowej.

29 czerwca: Kambodża wprowadziła zakaz tranzytu towarów przez granicę z Tajlandią. Generalny Departament Imigracji Kambodży poinformował o wdrożeniu dyrektywy premiera Hun Maneta, polegającej na zakazie tranzytu transportów z towarami przez punkty kontrolne na granicy z Tajlandią. Ograniczenia będą obowiązywały do momentu ponownego otwarcia przez rząd w Bangkoku przejść granicznych z Kambodżą. Phnom Penh wprowadziło już wcześniej zakaz importu owoców, warzyw, paliwa i gazu z Tajlandii.

29 czerwca: poparcie społeczne dla premier Tajlandii spadło do poziomu 9,2%. Według najnowszego sondażu przeprowadzonego w dniach 19-25 czerwca przez Narodowy Instytut Rozwoju Administracji (National Institute of Development Administration, NIDA) na grupie 2500 respondentów, oparcie dla Paetongtarn Shinawatry spadło do poziomu 9,2% w porównaniu do 30,9% z marca bieżącego roku. Największe poparcie społeczne spośród osób proponowanych na stanowisko nowego premiera odnotował lider opozycyjnej Partii Ludowej - Natthaphong Ruengpanyawut, z wynikiem prawie 31,5%.

30 czerwca: minister obrony Tajlandii zaprzeczył spekulacjom o możliwym zamachu stanu. Wicepremier i minister obrony Tajlandii Phumtham Wechayachai oddalił spekulacje na temat możliwości wojskowego zamachu stanu, twierdząc, że najwyżsi rangą przywódcy wojskowi kraju nie mają zamiaru przejąć władzy, niezależnie od prowokacji ze strony grup antyrządowych. Podkreślił jednocześnie, iż siły zbrojne są w pełni zaangażowane w pomoc Tajlandii w radzeniu sobie z obecnymi wyzwaniami za pomocą środków demokratycznych. Minister zabrał głos w odpowiedzi na masowe protesty zorganizowane przez ugrupowanie Uniting the Power of the Land for the Defence of Thai Sovereignty, której liderzy wezwali wojsko do interwencji.

30 czerwca: Filipiny zacieśniają współpracę z zakresu bezpieczeństwa z Litwą. Minister obrony Litwy Dovilė Šakalienė spotkała się w Manili ze swoim filipińskim odpowiednikiem Gilberto Teodoro Jr. Przedstawiciele obu państw podpisali porozumienie o współpracy z zakresu bezpieczeństwa, przede wszystkim w takich obszarach jak cyberbezpieczeństwo, przemysł obronny, produkcja amunicji oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla bezpieczeństwa morskiego.

KOMENTARZ

Pod koniec maja br. doszło do poważnego incydentu na granicy Tajlandii i Kambodży, który nie tylko odnowił wieloletni konflikt terytorialny, ale także doprowadził do gwałtownych skutków politycznych w samej Tajlandii. Wydarzenia te unaocznily, że głęboko zakorzenione spory historyczne mogą destabilizować współczesny ład regionalny i wywoływać kryzysy wewnętrzne w państwach dotąd postrzeganych jako stosunkowo stabilne. Ostatnie wydarzenia stanowią również kolejne wyzwanie dla Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), które wciąż zмага się z wyzwaniem stabilizacji sytuacji wewnętrznej w Birmie oraz negocjacjami Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim, który ma przyczynić się do eskalacji napięć w regionie.

Stopniowy wzrost napięć w relacjach pomiędzy Kambodżą i Tajlandią był widoczny od początku bieżącego roku, kiedy w lutym pojawiło się w mediach społecznościowych nagranie przedstawiające kambodżańskich żołnierzy i członków rodziny śpiewających patriotyczną pieśń przed świątynią Ta Moan Thom. Z kolei w marcu pojawiły się doniesienia, iż kambodżańscy żołnierze spalili zbudowany przez Tajów pawilon w rejonie Chong Bok. Oprócz tego coraz większe kontrowersje zaczęła wzbudzać niewyznaczona granica morska w Zatoce Tajlandzkiej, a przede wszystkim obawy o kontrolę nad wyspą Koh Kood.

Momentem kulminacyjnym i bezpośrednią przyczyną eskalacji napięć w relacjach dwustronnych była wymiana ognia pomiędzy siłami zbrojnymi Kambodży i Tajlandii, do której doszło 28 maja w pobliżu wioski Morokot w kambodżańskiej prowincji Preah Vihear (znanej jako obszar Chong Bok w tajskiej prowincji Ubon Ratchathani). W wyniku kilkuminutowego starcia zginął kambodżański żołnierz. Obie strony przerzucały się wzajemnymi oskarżeniami: Kambodża stwierdziła, że siły tajske jako pierwsze ostrzelały kambodżański patrol, natomiast Tajlandia oświadczyła, że kambodżańscy żołnierze wkroczyli na sporny teren, co skłoniło tajske wojska do odpowiedzi po nieudanych negocjacjach. Wkrótce po incydencie oba państwa zwiększyły swoją obecność wojskową wzdłuż ponad 800 km granicy.

Na początku czerwca premier Hun Manet zaproponował złożenie wspólnie z Tajlandią wniosku do MTS w sprawie rozstrzygnięcia sporu granicznego. Oprócz tego ministerstwo spraw zagranicznych Kambodży wysłało list do ambasady Tajlandii w Phnom Penh z wezwaniem do przeprowadzenia natychmiastowego i dokładnego śledztwa w sprawie incydentu. Zdaniem rządu Kambodży ostatni ostatnie wydarzenia stanowiły naruszenie suwerenności państwa, aczkolwiek

Phnom Penh podkreśliło swoją determinację do rozwiązania sporu pokojowymi i dyplomatycznymi metodami. Jednak Tajlandia odrzuciła propozycję Hun Maneta argumentując, że nie uznaje jurysdykcji MTS. Rząd w Bangkoku zwrócił uwagę na istniejące mechanizmy bilateralne, za pośrednictwem których oba państwa powinny dążyć do wyjaśnienia kwestii spornych.

Kilka dni później ministerstwo obrony Kambodży poinformowało o wypracowaniu porozumienia z Tajlandią w sprawie deeskalacji napięć w regionie przygranicznym, polegającym na wycofaniu się żołnierzy ze spornych obszarów na pozycje sprzed majowego incydentu. Jednocześnie obie strony zobowiązały się do negocjacji w ramach szóstego spotkania Wspólnej Komisji Granicznej zaplanowanego na 14 czerwca w Phnom Penh. Mimo pewnych decyzji o charakterze koncyliacyjnym obie strony zaczęły wdrażać środki odwetowe. Tajlandia wprowadziła ograniczenia na dziesięciu przejściach granicznych z Kambodżą, powołując się na obawy dotyczące bezpieczeństwa. Punkty kontrolne, w tym najbardziej ruchliwy w wschodniej prowincji Tajlandii Sa Kaeo, skróciły godziny pracy o połowę. Z kolei Kambodża odpowiedziała utrzymaniem pełnej gotowości bojowej swoich sił zbrojnych, a także wprowadzono zakaz transmisji tajskich seriali oraz odcięto połączenia internetowe biegnące przez terytorium Tajlandii. Dodatkowo przewodniczący Senatu Hun Sen wezwał rząd do wstrzymania importu tajskich produktów, jeżeli Bangkok nie zniesie ograniczeń nałożonych na przejścia graniczne między państwami. Były premier Kambodży zaapelował również do władz prowincji sąsiadujących z Tajlandią, aby były przygotowane na konieczność ewakuacji mieszkańców.

Wbrew początkowym zapowiedziom spotkanie Wspólnej Komisji Granicznej nie przyniosło żadnych wymiernych rezultatów oprócz kolejnych deklaracji o zaangażowaniu w deeskalację napięć i kontynuację dialogu. Niemniej jednak dzień później (15 czerwca) Kambodża złożyła wniosek w sprawie sporu granicznego do MTS, który ma zdecydować w sprawie jurysdykcji nad świątyniami Ta Moan Thom, Ta Moan Tauch i Ta Krabei, a także obszaru, gdzie doszło do majowej wymiany ognia. Warto dodać, że dokumenty zostały złożone w 63. rocznicę zwycięstwa Kambodży nad Tajlandią w sprawie świątyni Preah Vihear. Przy tej okazji Hun Sen porównał Tajlandię do Rosji i ostrzegł, że sporny obszar graniczny może podzielić los Strefy Gazy, jeśli nie zostanie wydany wyrok przez MTS.

Incydent z maja zyskał nowy wymiar: wewnętrzny kryzys polityczny w Tajlandii. Premier Paetongtarn Shinawatra – córka obalonego w 2006 r. Thaksina Shinawatry – znalazła się w centrum burzy politycznej po tym, jak 18 czerwca do mediów społecznościowych wyciekło 9-minutowe nagranie fragmentu jej prywatnej rozmowy telefonicznej z Hun Senem, do której doszło 15 czerwca. Hun Sen poinformował, że udostępnił nagranie rozmowy 80 politykom z

Kambodży i najprawdopodobniej jeden z nich odpowiada za upublicznienie nagrania. Jednocześnie były premier udostępnił na swoim profilu na platformie społecznościowej Facebook całość 17-minutowej rozmowy z premier Tajlandii. Na nagraniu rozmowy, która miała doprowadzić do deeskalacji napięć między państwami, Paetongtarn Shinawatra określiła własnych dowódców wojskowych mianem „przeciwników” oraz zlekceważyła regionalnego dowódcę generała porucznika Boonsina Padklanga, odpowiedzialnego za bezpieczeństwo w północno-wschodniej części kraju, przedstawiając go jako osobę, która „po prostu chciała wyglądać na twardą”. Zwracając się do Hun Sena, użyła określenia „wujku”, będącego wyrazem zażyłości i sympatii, odzwierciedlającym długoletnią przyjaźń łączącą rodziny Shinawatra i Hun. To, co Paetongtarn określiła mianem „taktyki negocjacyjnej”, zostało potępione przez krytyków jako zdrada bezpieczeństwa narodowego oraz godności państwa. Ujawniona rozmowa wywołała masowe protesty domagające się jej dymisji, pogrążając jej rząd w chaosie i zagrażając kruchej koalicji, która wyniosła partię Pheu Thai do władzy.

Jednym z głównych rezultatów upublicznienia rozmowy było wyjście z rządzącej koalicji drugiego pod względem wielkości ugrupowania politycznego – partii Bhumjaithai. W ten sposób premier Shinawatra straciła 69 miejsc w Izbie Reprezentantów, pozostawiając jej niewielką większość w parlamencie – 254 miejsca w 500 osobowej Izbie Reprezentantów. Paetongtarn Shinawatra podjęła próbę odbudowy swojego wizerunku i pozycji, dlatego zdecydowała się na wygłoszenie publicznych przeprosin, a także spotkała się z dowódcą wojskowym, którego krytycznie oceniła w rozmowie z Hun Senem. Na szczęblu rządowym również przedsięwzięto szereg działań, mających pokazać opinii publicznej, że prowadzona jest stanowcza polityka wobec Kambodży w celu obrony suwerenności państwa. Ministerstwo spraw zagranicznych Tajlandii wezwało ambasadora Kambodży w Bangkoku, któremu wręczono list protestacyjny w sprawie upublicznienia rozmowy telefonicznej z 15 czerwca. W liście uznano działania strony kambodżańskiej za całkowicie niedopuszczalne i łamiące zasady etykiety dyplomatycznej. Ponadto zwrócono uwagę na poważne naruszenie zaufania oraz podważenie relacji między państwami. Do najbardziej stanowczych działań należy zaliczyć zamknięcie przez tajskie wojsko lądowych przejść granicznych w siedmiu prowincjach sąsiadujących z Kambodżą. Przekroczenie granicy jest możliwe tylko dla studentów oraz osób potrzebujących pomocy medycznej. Rząd w Phnom Penh podejmuje jednocześnie działania odwetowe. Kambodża wstrzymała między innymi import paliwa i gazu z Tajlandii.

Wszystko wskazuje na to, że działania rządu oraz Paetongtarn Shinawatry zapobiegły – przynajmniej na razie – całkowitemu rozpadowi koalicji rządzącej. Nie zmienia to jednak faktu, że premier Tajlandii będzie musiała sprostać kolejnym wyzwaniom. Przewodniczący Senatu Mongkol Surasajja złożył petycję

w sprawie wszczęcia przez Narodową Komisję Antykorupcyjną dochodzenia wobec premier Tajlandii w kontekście jej rozmowy z Hun Senem. Z kolei partia Bhumjaithai zapowiedziała złożenie wniosku o wotum nieufności wobec premier i jej rządu. Politycy tego ugrupowania będą musieli przekonać co najmniej 30 parlamentarzystów do poparcia swojego wniosku, aby został przyjęty. Biorąc pod uwagę wzrost nastrojów nacjonalistycznych w kraju nie jest wykluczone, że wniosek przejdzie, a wynik głosowania może być niekorzystny dla rządu Paetongtarn Shinawatry, jeżeli dojdzie do kolejnych podziałów w koalicji.

II.STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

1 czerwca: minister obrony Filipin krytycznie odniósł się do uwag przedstawicieli chińskiej delegacji podczas Dialogu Shangri-La w Singapurze. Podczas jednego z paneli w ramach Dialogu Shangri-La dwóch starszych pułkowników z Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej zadało pytania ministrowi Gilbertowi Teodoro Jr., czy Filipiny będą pełnić rolę pełnomocnika USA w Azji, czy też przyjmą bardziej przyjazne podejście do Chin. W odpowiedzi na pytania minister obrony Filipin ostro skrytykował politykę chińskiego rządu na Morzu Południowochińskim, opartą na rozległych roszczeniach terytorialnych. Wskazał działania Chin jako główny powód ograniczonego zaufania rządu w manili do Pekinu.

4 czerwca: Indonezja rozważa zakup chińskich myśliwców. Wiceminister obrony Indonezji Donny Ermawan Taufanto poinformował o toczących się rozmowach z Chinami w sprawie potencjalnego zakupu myśliwców J-10. Rząd w Pekinie jest również otwarty na sprzedaż innego typu uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Niemniej jednak Dżakarta zastanawia się jednocześnie nad pozyskaniem amerykańskich samolotów bojowych F-15EX. Wszystko wskazuje na to, że zwiększone zainteresowanie rządu w Dżakarcie zakupem chińskich samolotów jest wynikiem doniesień o wyjątkowej skuteczności pakistańskich myśliwców J-10 w walce z indyjskimi samolotami w trakcie starcia, do którego doszło w maju bieżącego roku. Chiński samolot na wyposażeniu pakistańskich sił powietrznych zestrzelił co najmniej jeden myśliwiec Rafale, należący do Indii. Indonezja jest w trakcie modernizacji sił powietrznych i zakupiła w 2022 r. 42 myśliwce Rafale z Francji o wartości 8,1 mld USD. Zakup 24 samolotów amerykańskich wiązałby się z wydatkiem około 8 mld USD. Najprawdopodobniej Chiny przedstawiły korzystniejsze warunki zakupu własnych samolotów bojowych, ale nie jest wykluczone, że Indonezja zakupi kolejny sprzęt z Francji, biorąc pod uwagę majową wizytę prezydenta Emmanuela Macrona, podczas której podpisano wstępny pakt obronny przewidujący bliższą współpracę z zakresu bezpieczeństwa.

5 czerwca: Chiny wezwały Unię Europejską do nieprovokowania napięć na Morzu Południowochińskim. Rzecznik chińskiej ambasady w Manili odniósł się do wizyty wysokiej przedstawicielki UE do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Kai Kallas na Filipinach. Przedstawiciel chińskiej placówki dyplomatycznej wezwał UE do poszanowania suwerenności terytorialnej i interesów morskich ChRL na morzu Południowochińskim, a także do „nieprovokowania problemów”. Chiński rzecznik podkreślił, że Filipiny powinny powrócić do dialogu z Pekinem w celu rozwiązania kwestii spornych, a nie opierać się na współpracy z zewnętrznymi aktorami. Unia Europejska i Filipiny wspólnie wyraziły zaniepokojenie nielegalnymi i agresywnymi działaniami Chin wobec filipińskich statków i samolotów prowadzących legalne operacje w obrębie Morza Południowochińskiego.

9 czerwca: chiński ambasador na Filipinach wyraził nadzieję na poprawę relacji przy okazji 50. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych. Huang Xilian opublikował na platformie społecznościowej Facebook wpis z okazji 50. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych oraz 24. Dnia przyjaźni chińsko-filipińskiej, w którym podkreślił kluczowe znaczenie dalszego rozwoju stosunków dwustronnych między państwami. Niemniej jednak od czasu objęcia prezydentury przez Ferdinanda Marcosa Jr. w 2022 r. relacje między państwami uległy znaczącemu pogorszeniu, przede wszystkim z powodu licznych incydentów i napięć wokół sporu na Morzu Południowochińskim.

12 czerwca: Chiny przejmują kontrolę nad złożami ziem rzadkich na wschodzie Birmy. Według najnowszy doniesień chińscy górnicy prowadzą wydobywanie ziem rzadkich na wzgórzach stanu Szan we wschodniej Birmie, czyli na obszarze kontrolowanym przez Zjednoczoną Armię Stanu Wa (United Wa State Army, UWSA), wspieranej przez Chiny. Wydobyte w ten sposób surowce trafiają następnie do Chin. UWSA jest największą organizacją zbrojną w stanie Szan i kontroluje jedną z największych na świecie kopalni cyny. Strategiczne znaczenie metali ziem rzadkich, wykorzystywanych m.in. w przemyśle zbrojeniowym, motoryzacyjnym i technologiach zielonej energii, nadaje tym działaniom wymiar geopolityczny. Pekin, ograniczając eksport tych surowców w odpowiedzi na działania USA, umacnia swoją pozycję w globalnych łańcuchach dostaw. Tym samym, inwestycje w Szan mogą stanowić nie tylko zabezpieczenie dostaw, lecz także narzędzie nacisku w wojnie handlowej z Waszyngtonem.

23 czerwca: premier Singapuru złożył wizytę w Chinach. Podczas pobytu w Chinach Lawrence Wong spotkał się z przewodniczącym Xi Jinpingiem oraz premierem Li Qiangiem z okazji obchodów 35. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między państwami. W ramach wizyty podpisano cztery porozumienia, w tym list intencyjny dotyczący stworzenia programu szkoleniowego dla urzędników z krajów ASEAN i Timoru Wschodniego. Program

ten będzie koncentrować się na takich obszarach jak transformacja energetyczna, zrównoważony rozwój miast, odporność klimatyczna oraz wspieranie regionalnej sieci energetycznej ASEAN. W ramach dalszego zacieśniania relacji, oba państwa zapowiedziały również stworzenie programu wymiany dla urzędników, który ma uzupełnić dotychczasowe formaty współpracy. Dodatkowo podpisano memorandum między ministerstwami sprawiedliwości, umożliwiające wzajemne uczestnictwo studentów prawa w studiach podyplomowych oraz szkoleniach w instytucjach prawnych. Uzgodniono także porozumienie o wymianie danych dotyczących własności intelektualnej, co ma na celu pogłębienie współpracy w tym obszarze.

23 czerwca: Filipiny potępiły działania chińskiej straży przybrzeżnej w pobliżu płycizny Scarborough. Statek BRP Datu Taradapit filipińskiego Biura Rybołówstwa i Zasobów Wodnych (Bureau of Fisheries and Aquatic Resources, BFAR) został zaatakowany armatką wodną przez statek chińskiej straży przybrzeżnej o numerze 4203 podczas misji dostarczania zaopatrzenia filipińskim rybakom prowadzącym połowy na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Narodowa Rada Morska (National Maritime Council) Filipin wydała oświadczenie, w którym potępiono agresywne działania chińskich statków wobec legalnej operacji realizowanej przez BFAR. Jednocześnie wezwano stronę chińską do zaprzestania bezprawnych działań, zachowania powściągliwości i przestrzegania prawa międzynarodowego. Według filipińskiej straży przybrzeżnej inny statek BFAR - BRP Datu Tamblot, również został zaatakowany armatką wodną przez jednostkę chińskiej straży przybrzeżnej o numerze 3105.

26 czerwca: Chiny potępiły wypowiedź rzecznika filipińskiej marynarki wojennej. Kontradmiral Roy Vincent Trinidad stwierdził podczas konferencji prasowej, że nie jest wykluczone, iż to Chiny stoją za zwiększonym napływem narkotyków do kraju w celu zniszczenia przyszłego pokolenia Filipińczyków. Na słowa rzecznika filipińskiej marynarki wojennej zareagowała chińska placówka dyplomatyczna w Manili, która sprzeciwiła się bezpodstawnym oskarżeniom. Podkreślono również, że Chiny prowadzą zdecydowaną politykę zorientowaną na przeciwdziałanie przestępczości narkotykowej.

KOMENTARZ

W dniach 22–26 czerwca 2025 r. premier Singapuru, Lawrence Wong, odbył oficjalną wizytę w Chinach, spotykając się m.in. z przewodniczącym ChRL

Xi Jinpingiem, premierem Li Qiangiem oraz przewodniczącym Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych Zhao Lejim. Wizyta ta – pierwsza od momentu objęcia urzędu premiera przez Wonga – miała na celu uczczenie 35-lecia nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy Singapurem a Chinami, a także podkreślenie znaczenia i trwałości relacji dwustronnych w kontekście rosnącej niestabilności geopolitycznej i gospodarczej.

Wizyta Wonga w Pekinie odbyła się w okresie pogłębiającej się niepewności w handlu międzynarodowym, wywołanej przez decyzję administracji amerykańskiej o wprowadzeniu szeroko zakrojonych ceł na towary importowane, w tym także z Singapuru. Choć miasto-państwo zostało dotknięte stosunkowo łagodnie – objęte jedynie podstawową stawką 10% – premier Wong publicznie skrytykował tę decyzję, nazywając ją działaniem sprzecznym z zasadami przyjaźni i zaufania między państwami. W jego opinii, problemy dotyczące praktyk handlowych powinny być rozwiązywane na forum Światowej Organizacji Handlu (WTO), a nie poprzez jednostronne środki odwetowe.

W tym kontekście znaczące było podkreślenie przez Wonga i Xi wspólnego przywiązania do „otwartego i inkluzywnego handlu” oraz „systemu opartego na zasadach”. Była to wyraźna aluzja do niepokoju wywołanego przez politykę handlową USA, a jednocześnie deklaracja gotowości obu państw do obrony ładu wielostronnego.

Choć wizyta nie przyniosła spektakularnych nowych inicjatyw czy umów, jej głównym celem było potwierdzenie trwałości relacji i wzajemnego zaufania między Singapurem a Chinami. Spotkania na najwyższym szczeblu stanowiły okazję do symbolicznego odwołania się do historycznych fundamentów relacji: wizyty Deng Xiaopinga w Singapurze w 1978 r. oraz wczesnego poparcia premiera Lee Kuan Yewa dla chińskiej polityki otwarcia na świat. Te wydarzenia miały istotne znaczenie dla dalszego rozwoju współpracy dwustronnej i są regularnie przywoływane w chińsko-singapurskich dialogach dyplomatycznych.

Premier Wong zaznaczył, że obecnie – w czasie globalnych turbulencji – relacje z Chinami nabierają jeszcze większego znaczenia strategicznego. W rozmowie z Xi Jinpingiem określił stosunki dwustronne jako „ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej”, co wskazuje na postępującą dywersyfikację singapurskiej polityki zagranicznej w odpowiedzi na pogarszające się relacje z USA.

Istotnym aspektem wizyty była również deklaracja gotowości do zacieśniania współpracy na forach regionalnych i międzynarodowych. Wong uczestniczył w dorocznym spotkaniu Światowego Forum Ekonomicznego w Tianjinie („Letnie Davos”), gdzie ponownie podkreślił znaczenie multilateralizmu i reguł handlu międzynarodowego. Z perspektywy Singapuru – państwa silnie uzależnionego

od globalnych łańcuchów dostaw i swobodnego handlu – działania protekcyjnistyczne, takie jak amerykańskie taryfy, stanowią bezpośrednie zagrożenie dla stabilności gospodarczej.

Xi Jinping, odwołując się do „skomplikowanej i burzliwej sytuacji międzynarodowej”, zadeklarował chęć pogłębiania współpracy z Singapurem, aby wspólnie stawiać czoła wyzwaniom globalnym i wspierać dobrobyt społeczeństw obu państw. Retoryka ta wpisuje się w szersze chińskie starania o wzmocnienie swojej pozycji jako obrońcy wielostronności i racjonalnego dialogu w opozycji do jednostronnych działań USA.

Wizyta premiera Lawrence’a Wonga w Chinach miała przede wszystkim wymiar symboliczno-strategiczny. Potwierdziła stabilność i wielowymiarowość relacji singapursko-chińskich, a także ich odporność na zmieniające się układy geopolityczne. Brak konkretnych nowych inicjatyw nie świadczy o stagnacji, lecz raczej o utrwaleniu istniejącego poziomu zaufania i współpracy.

Singapur, kierując się pragmatyzmem i konsekwencją w polityce zagranicznej, nie zamierza rezygnować z relacji z USA, jednak widoczne jest jego rosnące zainteresowanie intensyfikacją więzi z partnerami takimi jak Chiny. W sytuacji, gdy dominujący aktor międzynarodowy (USA) coraz częściej działa w sposób nieprzewidywalny, mniejsze państwa – takie jak Singapur – poszukują większej stabilności i niezależności poprzez dywersyfikację relacji oraz aktywność w strukturach regionalnych i multilateralnych.

W dłuższej perspektywie utrzymanie równowagi w relacjach z głównymi mocarstwami pozostanie kluczowym wyzwaniem dla singapurskiej dyplomacji, a wizyty takie jak ta z czerwca 2025 r. będą odgrywać istotną rolę w tej strategicznej układance.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

2 czerwca: Stany Zjednoczone przeprowadziły pierwszą operację swobody żeglugi (FONOP) na Morzu Południowochińskim w 2025 r. Amerykańska 7. Flota poinformowała o realizacji przez niszczyciel USS Dewey misji FONOP w pobliżu archipelagu Spratly, będącego przedmiotem sporu terytorialnego pomiędzy Chinami, Tajwanem, Malezją, Wietnamem, Filipinami i Brunei.

5 czerwca: Filipiny i Stany Zjednoczone przeprowadziły ćwiczenia w ramach kooperacyjnych aktywności morskich (Maritime Cooperative Activity, MCA). Oba państwa przeprowadziły siódme ćwiczenia MCA od czasu wdrożenia inicjatywy w 2023 r. i trzecie w 2025 r. Tym razem ćwiczenia przeprowadzono na wodach Morza Południowochińskiego w pobliżu wybrzeży filipińskich prowincji

Occidental Mindoro i Zambales. W operacjach zrealizowanych w pobliżu linii brzegowej wzięła między innymi udział filipińska fregata rakietowa Miguel Malvar.

6 czerwca: Stany Zjednoczone objęły Birmę i Laos restrykcjami wjazdowymi. Biały Dom wydał listę 19 państw, z których wjazd do USA będzie zawieszony lub ograniczony. Wśród nich znalazły się dwa państwa z Azji Południowo-Wschodniej, a mianowicie Laos i Birma. Amerykańska administracja stwierdziła, że Laos i Birma nie współpracowały w sprawie powrotu swoich obywateli, którym wygasły wizy lub przebywali na terytorium USA nielegalnie. Dlatego wjazd z Birmy do Stanów Zjednoczonych został zawieszony, natomiast z Laosu ograniczony.

9 czerwca: Stany Zjednoczone planują modernizację filipińskiej bazy marynarki wojennej. Według najnowszych doniesień strona amerykańska ma zamiar wesprzeć Filipiny w modernizacji bazy marynarki wojennej w Zatoce Oyster poprzez budowę obiektu konserwacyjnego dla bezzałogowych statków nawodnych. Na chwilę obecną baza obsługuje okręty patrolowe typu Cyclone, szybkie łodzie szturmowe i statki zaopatrzeniowe. Nowy obiekt ma być przystosowany do konserwacji dronów morskich, takich jak Maritime Tactical Systems Devil Ray T-38, które zostały przekazane Filipinom przez Stany Zjednoczone. Umowa w sprawie modernizacji bazy ma zostać podpisana w ciągu najbliższych dwóch miesięcy.

16 czerwca: Stany Zjednoczone naciskają na Wietnam w sprawie ograniczenia stosowania chińskich technologii. Według nieoficjalnych źródeł w ramach rozmów dotyczących taryf celnych strona amerykańska wywiera presję na rząd w Hanoi, aby ograniczyć wykorzystywanie chińskich rozwiązań technologicznych w urządzeniach montowanych w Wietnamie, które następnie są eksportowane do Stanów Zjednoczonych. Jest to kolejny krok ze strony Waszyngtonu w kierunku restrukturyzacji łańcuchów dostaw i uniezależnienia USA od chińskich technologii.

16 czerwca: wizyta portowa amerykańskiego lotniskowca w Wietnamie została odwołana z powodu wzrostu napięć na Bliskim Wschodzie. Planowana na 20 czerwca wizyta lotniskowca USS Nimitz w porcie w Danang została odwołana z powodu „nagłych wymogów operacyjnych”. Grupa uderzeniowa lotniskowca Nimitz prowadziła wcześniej operacje z zakresu bezpieczeństwa morskiego na Morzu Południowochińskim, ale zaczęła się kierować w stronę regionu Bliskiego Wschodu. Gdyby doszło do wizyty, byłaby to trzecia wizyta portowa amerykańskiego lotniskowca w Wietnamie. W 2018 r. do wietnamskiego portu zawinął USS Carl Vinson, a w 2020 r. USS Theodore Roosevelt.

18 czerwca: Filipiny, Japonia i Stany Zjednoczone przeprowadziły drugie trójstronne ćwiczenia straży przybrzeżnych. Trzy państwa przeprowadziły w ciągu pięciu dni serię ćwiczeń na wodach u wybrzeży Japonii. Ich głównym celem było wzmocnienie współpracy operacyjnej, koordynacji działań ratowniczych oraz zdolności reagowania na zagrożenia morskie. Kulminacyjnym punktem ćwiczeń była symulacja kolizji jednostek i wspólna akcja poszukiwawczo-ratownicza u wybrzeży Kiusiu. Filipiny reprezentował największy okręt straży przybrzeżnej – BRP Teresa Magbanua, regularnie wykorzystywany w patrolach na spornych wodach Morza Południowochińskiego. Inicjatywa wpisuje się w szerszy kontekst rosnącej współpracy obronnej państw regionu Indo-Pacyfiku w odpowiedzi na eskalujące działania Chin.

23 czerwca: Sara Duterte skrytykowała prezydenta Filipin za prowadzenie proamerykańskiej polityki zagranicznej. Podczas spotkania ze swoimi zwolennikami w australijskim Melbourne, wiceprezydent Filipin krytycznie odniosła się do polityki realizowanej przez Ferdinanda Marcosa Jr. Negatywnie oceniła udzielenie zgody na rozmieszczenie amerykańskich systemów rakietowych na terytorium Filipin, co jej zdaniem niepotrzebnie zwiększyło napięcia w relacjach z Chinami i wciąga Filipiny w chińsko-amerykańską rywalizację. Podkreśliła również, że spór na Morzu Południowochińskim nie powinien dominować stosunków na linii Manila-Pekin. Wezwała również do zachowania większej równowagi w relacjach z Chinami i USA.

24 czerwca: Stany Zjednoczone rozważają budowę fabryki i magazynu amunicji na Filipinach. Amerykańscy ustawodawcy są zaniepokojeni brakiem wysuniętego zakładu produkcji amunicji w regionie Indo-Pacyfiku, dlatego Departament Obrony ma się zająć oceną możliwości budowy zakładu produkcji i magazynowania amunicji na terenie dawnej amerykańskiej bazy na Filipinach w Zatoce Subic, z której wojska amerykańskie wycofały się w 1992 r. Marynarka wojenna USA planuje wydzierżawić obiekty magazynowe wokół lub w pobliżu Zatoki Subic, aby wdrożyć nowy program wstępnego rozmieszczania piechoty morskiej na Filipinach.

27 czerwca: Stany Zjednoczone zobowiązały się do wsparcia projektu kolei na Filipinach. Ministerstwo transportu poinformowało o podpisaniu z Agencją Handlu i Rozwoju Stanów Zjednoczonych (U.S. Trade and Development Agency, USTDA) umowy o zapewnieniu finansowania na pomoc techniczną dla budowy linii kolei towarowej Subic-Clark-Manila-Batangas (SCMB). Realizacja tego projektu pozwoli na wzmocnienie infrastruktury logistycznej na Filipinach, a także przyczyni się do odciążenia portu w Manili oraz zwiększenia przepustowości portów w Batangas i Zatoce Subic. Uruchomienie linii kolejowej SCMB ma również przyciągnąć więcej zagranicznych inwestycji do kraju. Warto zaznaczyć, że początkowa wersja tego projektu została przygotowana przez

administrację Rodrigo Duterte i miały się w niego zaangażować Chiny, ale po wstępnych negocjacjach strona chińska wycofała się z udziału w inicjatywie.

KOMENTARZ

Filipiny, Japonia i Stany Zjednoczone przeprowadziły drugą odsłonę wspólnych ćwiczeń straży przybrzeżnych, tym razem przeprowadzanych na wodach japońskich. Ćwiczenia te stanowią kontynuację współpracy w ramach inicjatywy zapoczątkowanej w czerwcu 2023 r. u wybrzeży wyspy Luzon. Inicjatywa nie tylko wpisuje się w szerszy kontekst zacieśniania relacji trójstronnych w regionie Indo-Pacyfiku, ale również odzwierciedla narastające napięcia geopolityczne w rejonie Morza Południowochińskiego, których osią pozostaje rosnąca asertywność Chin.

Druga edycja manewrów trwała pięć dni, a jej zwieńczeniem była symulacja akcji poszukiwawczo-ratowniczej, u wybrzeży południowego Kiusiu. W ramach scenariusza przewidziano symulowaną kolizję dwóch jednostek pływających oraz wspólną operację ratowniczą. Zgodnie z oświadczeniem filipińskiej straży przybrzeżnej, głównym celem ćwiczeń było wzmocnienie współpracy i koordynacji z amerykańską i japońską strażą przybrzeżną. Podkreślono również znaczenie gotowości operacyjnej, skoordynowanej odpowiedzi oraz zacieśniania współpracy regionalnej w kontekście zagrożeń morskich.

Warto zaznaczyć, że ostatnie ćwiczenia stanowiły pierwsze tego rodzaju manewry trójstronne prowadzone na wodach Japonii, co świadczy o stopniowym rozszerzaniu tej współpracy pod względem geograficznym. Filipiny były reprezentowane przez największy okręt we flocie straży przybrzeżnej – BRP Teresa Magbanua. Jednostka o długości 94 metrów, została zbudowana przez japońską firmę Mitsubishi Shipbuilding Co. Ltd. i oparta jest na japońskim typie patrolowca typu Kunigami.

Udział BRP Teresa Magbanua w manewrach ma wymiar symboliczny i praktyczny. Okręt ten na co dzień patroluje wody Morza Południowochińskiego i monitoruje obecność chińskich jednostek w rejonie spornych obszarów morskich. W sierpniu 2024 r. został on uszkodzony po tym, jak jednostka chińskiej straży przybrzeżnej kilkakrotnie staranowała go w rejonie rafy Sabina, około 75 mil morskich od filipińskiej wyspy Palawan. Teresa Magbanua przebywała tam od kwietnia ubiegłego roku. Incydent ten nie był odosobniony – w ostatnich latach doszło do serii agresywnych działań Chin wobec jednostek

filipińskich, w tym stosowania armatek wodnych i wykonywania niebezpiecznych manewrów.

Agresywna postawa Pekinu w regionie doprowadziła do zacieśnienia relacji strategicznych między Filipinami a ich kluczowymi sojusznikami. Chociaż uwaga opinii publicznej często koncentruje się na rosnącej współpracy z USA, nie mniej istotną rolę odgrywa Japonia. Tokio, dzielące z Manilą obawy dotyczące ekspansji morskiej Chin, aktywnie wspiera Filipiny zarówno militarnie, jak i technologicznie.

Równolegle do ćwiczeń straży przybrzeżnej, w połowie czerwca 2025 r. odbyły się również wspólne ćwiczenia morskie marynarki wojennej Filipin i Japonii w rejonie Morza Południowochińskiego, w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin. Ćwiczenia zostały zrealizowane w ramach kooperacyjnych aktywności morskich (Maritime Cooperative Activity, MCA) i obejmowały udział nowoczesnej fregaty BRP Miguel Malvar, zbudowanej w Korei Południowej oraz japońskiego niszczyciela rakietowego JS Takanami.

Co istotne, były to pierwsze ćwiczenia prowadzone w ramach porozumienia o wzajemnym dostępie (Reciprocal Access Agreement, RAA), podpisanego przez Japonię i Filipiny w lipcu 2024 r., a ratyfikowanego przez japoński parlament w czerwcu 2025 r. Umowa znacząco upraszcza procedury wjazdu żołnierzy obu państw na terytorium partnera w celu przeprowadzania wspólnych ćwiczeń oraz działań w zakresie pomocy humanitarnej i reagowania kryzysowego.

W oświadczeniu sił zbrojnych Filipin zaznaczono, że ćwiczenia morskie stanowiły nie tylko demonstrację potencjału operacyjnego, lecz również konkretną realizację zapisów RAA. Porozumienie ma kluczowe znaczenie dla przyszłej współpracy w zakresie szkoleń, pomocy humanitarnej oraz działań ratowniczych między siłami zbrojnymi obu państw.

Ćwiczenia stanowią element szerszej strategii zacieśniania współpracy wojskowo-obronnej między Filipinami, Japonią i Stanami Zjednoczonymi. W obliczu rosnących napięć w regionie, szczególnie związanych z ekspansywną polityką Chin na Morzu Południowochińskim, współpraca ta nabiera kluczowego znaczenia dla utrzymania stabilności i bezpieczeństwa morskiego. Wspólne działania straży przybrzeżnych i marynarek wojennych tych trzech państw są nie tylko demonstracją siły, lecz także wyrazem wspólnego zobowiązania do obrony zasad porządku międzynarodowego, w tym prawa międzynarodowego (UNLCOS) i suwerenności terytorialnej.

Zarówno ćwiczenia trójstronne, jak i bilateralne manewry japońsko-filipińskie wpisują się w strategię regionalnego odstraszania i budowy interoperacyjnych

sił morskich zdolnych do szybkiego reagowania na kryzysy. Zacieśniające się więzi pomiędzy Manilą, Tokio i Waszyngtonem stanowią istotny element równoważenia rosnącego wpływu Chin i mogą w przyszłości przerodzić się w formalne porozumienia o wzajemnej obronie lub inne mechanizmy kolektywnego bezpieczeństwa w regionie Indo-Pacyfiku.



**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

